

Article Arrival : 16/01/2021

Published : 10.03.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3031>Reference Akıncı Demirbaş, E. & Baran, G. (2021). "60-72 Aylık Çocukların Bilişsel Stilleri İle Ebeveynlerin Disiplin Yaklaşımlarının İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:80; pp:1133-1143

60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL STILLERİ İLE EBEVEYNLERİN DİSİPLİN YAKLAŞIMLARININ İNCELENMESİ

Investigation Of The Cognitive Styles Of 60-72-Month-Old Children And The Disciplinary Approaches Of Parents

Arş. Gör. Ezgi AKINCI DEMİRBAŞ

Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale/TÜRKİYE
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4376-7354>

Prof. Dr. Gülen BARAN

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5854-4946>

ÖZET

Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların bilişsel stillerinin ve ebeveyn disiplin yaklaşımlarının belirlenmesi, etkili olabilecek etmenlerin ortaya konması, farklı bilişsel stile sahip çocukların ebeveyn yaklaşımları açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada anaokuluna devam eden toplam 218 çocuk ve annesi yer almıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanmış 'Genel Bilgi Formu', Wright (1971) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Seçer, Çeliköz, Koçyiğit ve Kayılı (2010) tarafından yapılan 'Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşümsellik-İçtepissellik Ölçeği Form-A' ve Akyıldız (2018) tarafından geliştirilen 'Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistik analizlerinde parametrik olmayan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların cinsiyetine, kardeşe sahip olma ve annelerinin öğrenim düzeyine göre ebeveyn disiplin yaklaşımlarında anlamlı derecede farklılık görülmüştür. Çocukların bilişsel stillerine göre ebeveyn disiplin yaklaşımları alt boyutları arasında anlamlı derecede farklılık olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel stil, disiplin yaklaşımları, okul öncesi çocukları

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the cognitive styles and parental discipline approaches of 60-72 month-old children attending pre-school education institution, to reveal the factors that could be effective, and to compare the parents with different cognitive styles. A total of 218 children attending kindergarten and their mothers were included in the study. The research data were prepared by the researcher 'General Information Form', developed by Wright (1971), validity and reliability studies were made by Seçer, Çeliköz, Koçyiğit, and Kayılı (2010) 'Kansas Psychic-Impulsivity Scale Form-A for Preschool Children' and Akyıldız (2018) using the 'Parental Discipline Approaches Scale'. Nonparametric Mann-Whitney U and Kruskal Wallis H tests were used in the statistical analysis of the data. As a result of the research; Significant differences were observed in parental discipline approaches according to the gender of children, having siblings and education status of their mothers. A significant difference was found between the sub-dimensions of parent discipline approaches according to the children's cognitive styles.

Key Words: Cognitive Style, Disciplinary Approaches, Preschool Children

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem çocuğun yaşamının temelini oluşturur ve bu dönemde tüm gelişim alanlarında hızlı bir gelişim gözlemlenir. Tüm gelişim alanları birbiriyle ilişkilidir ve çocuğun bu dönemde göstermiş olduğu gelişim, ailesi ve içinde bulunduğu sosyal çevresi tarafından şekillenir. Anne ve babaların çocuklarına yönelik göstermiş oldukları tutum, davranış ve disiplin yöntemleri, ailenin var olan dinamiği ve aile içi iletişimleri çocuğun tüm gelişim alanlarını etkileyebilmektedir. Bu etki çocukların sosyal yaşantıları yanında, öğrenme yaşantılarını oluşturan bilişsel stillerine de yansımaktadır.

Bilişsel stil; bireyin algılama, hatırlama ve problem çözmedeki yollarını belirleyen tercihler ve tutumlardır. Her bireyin düşünme sürecindeki bilişsel stillerinde kendine özgü tercihleri vardır. Bilişsel stil farklılıkları kişinin nasıl algıladığını, bilgiyi edinebildiğini, düşünebildiğini ve davranış, kişilik özelliklerini etkilemektedir. Bilişsel stili farklı olan bireylerin, kişilikleri, zihinsel süreçleri, yetenek ve başarıları da farklıdır.

Çocukların bilişsel stillerini etkileyen unsurlardan en önemlisi ailelerin uygulamış oldukları disiplin yaklaşımlarıdır. Disiplin; ebeveynin, çocukta olumlu davranış geliştirmeye ve var olan olumsuz davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik oluşturulmuş genel tutum ve davranışlarını ifade etmektedir (Deniz, 2011). Her ailenin farklı bir dinamiği ve farklı disiplin anlayışları vardır. Ailelerin çocuklarını disipline etmede kullanmış oldukları birçok disiplin yöntemi çocuğun sağlığını, motor, bilişsel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Aileler farklı disiplin yaklaşımları kullanarak çocuklarının gelişimlerini olumsuz etkileyeceklerini bildikleri halde bu durumu devam ettirmektedirler. Özellikle fiziksel disiplin anlayışı (Kerr, Lopez, Olson, & Sameroff, 2004; Şimşek, Ulukol ve Bingöler, 2004; Bilgin ve Kartal, 2009; Kartal ve Bilgin, 2009) ve duygusal disiplin anlayışı (Clement ve Chamberland, 2007; Kutlu, Batmaz ve Bozkurt, 2007; Kartal ve Bilgin, 2009) ebeveynler tarafından sıklıkla kullanılan disiplin yaklaşımları arasındadır.

Ebeveynlerin kullanmış oldukları disiplin yöntemlerindeki tutarsız uygulamaların, çocuklardaki davranış problemleriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmış araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalar ebeveynlerin aynı tür davranışları karşısında farklı zamanlarda farklı şekilde tepkiler veren çocukların, disiplin sorunlarının daha belirgin olduğu görülmüştür (Eroğlu ve Deretarla Gül, 2019; Akçınar & Baydar, 2018; Berzenski & Yates, 2013; Simons & Wurtele, 2010; Stoolmiller & Snyder, 2004). Özellikle annelerle yapılan çalışmalarda (Kircaali-İftar, 2005; LeCuyer, Christensen, Kearney & Kitzman, 2011; Snyder, Cramer, Afrank & Patterson, 2005) uyguladıkları disiplin yönteminde bir tutarsızlığın olması birincil olarak çocukta güvensizliğe neden olabilmektedir. Annenin aynı durumda ne zaman ne tepki vereceğini tahmin edemeyen çocuk, sınırları zorlamaya devam edebilmektedir (Gülterler, 2007). Çocuğun sergilemiş olduğu davranışlarının, anne ve baba tarafından nasıl karşılanacağı konusunda netlik kazanması, çocukta davranış ve sonuçları arasında bir bağlantı bilincinin oluşmasını sağlayarak bilişsel içsel denetim geliştirmektedir. Çocukta bilişsel içsel denetimin gelişmesi ise çocuğun toplumsal bir birey olarak daha aktif, girişimci, öz güveni yüksek, bağımsız bir kişilik yapısı geliştirmesi sağlanmalıdır (Çağdaş, 1997). Çocuktaki bu içsel denetimin gelişmesi için anne babanın davranışların ve tutumlarının tutarlı olmasının önemi büyüktür. Ebeveynin kendi standartlarını belirleyip ona göre davranması ve çocuğun bunu bilmesi disiplin açısından önemlidir.

Bu bağlamda; anne babanın çocuklarına yönelik tutum ve davranışları, uyguladıkları farklı disiplin yaklaşımları, çocuklarının da farklı özellikler taşımasına neden olabilmektedir. Anne babanın uygulamış olduğu disiplin yaklaşımlarının çocukların bilişsel stillerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile ebeveynlerin disiplin yaklaşımlarının değerlendirilmesi, farklı bilişsel stile sahip çocukların ebeveynlerin yaklaşımlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Bu çalışma, farklı ebeveyn disiplin yaklaşımlarına sahip olmanın çocukların bilişsel stillerine etkisini ortaya koymasının yanı sıra, bu özelliklerin demografik değişkenler ışığında incelenmesi açısından da önemli görülmüştür.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların bilişsel stillerinin ve bu çocukların ebeveynlerinin uyguladıkları disiplin yaklaşımlarının farklı değişkenler bağlamında ortaya konulmasını amaçlayan bu çalışma betimsel desende nicel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu inceleyen, değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyen araştırmalardır (Akça ve Yaman, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma Kırıkkale ilindeki anaokullarına devam eden 60-72 ay aralığındaki çocuklar ve anneleri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı

örnekleme, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk ve ark., 2008). Bu amaçla öncelikle Kırıkkale ilindeki 11 resmi bağımsız anaokullarından, çalışmada yer almayı kabul eden altı anaokulundan tabakalı örnekleme yöntemine göre araştırma grubu oluşturulmuştur. Öncelikle evrenden çekilecek toplam örneklem sayısını belirlemek için olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit rastgele örnekleme yöntemine göre hesaplamalar yapılmış ($t=1,96$; $d=0,03$; $p=0,5$) ve 501 çocuktan 218 çocuğun araştırma kapsamına alınması gerektiği bulunmuştur. Ardından okullar tabakalara ayrılmış ve tabaka içerisindeki oranları dikkate alınarak her bir okuldan araştırma grubuna dahil edilmesi gereken çocuk sayısı belirlenmiştir (Anaokul1: 87, Anaokulu2: 24, Anaokulu3: 35, Anaokulu4:20, Anaokulu5: 35, Anaokulu6: 17). Toplamda çalışmanın araştırma grubu okul öncesi eğitime devam eden 60-72 ay arası 218 çocuk ve bu çocukların annelerinden oluşmuştur. Araştırmanın ilk aşamasında 218 çocuğun cinsiyetine, kardeş durumuna ve anne öğrenim düzeyine göre bilişsel stilleri ile annelerin disiplin yaklaşımlarının farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. İkinci aşamada 218 çocuk içinden her bilişsel stili temsil eden 25'er çocuk tesadüfi olarak belirlenmiştir. Çocukların bilişsel stillerine göre ebeveyn disiplin yaklaşımlarının karşılaştırılması ise 100 çocuktan elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların %54,1'i ($n=118$) kız, %45,9'u ($n=100$) erkek çocuktan oluşmaktadır. Çocukların %22'si ($n=48$) tek çocuk iken, %78'inin ($n=170$) bir veya birden fazla kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir. Annelerinin %28,4'ü ($n=62$) ilköğretim, %41,7'si ($n=91$) lise ve %29,8'i ($n=65$) üniversite mezunudur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocuklar hakkında bazı bilgileri edinebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 'Genel Bilgi Formu', çocukların bilişsel işlevlerini değerlendirmek amacıyla Wright (1971) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Seçer, Çeliköz, Koçyiğit ve Kayılı (2010) tarafından yapılan 'Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik-İçtepisellik Ölçeği Form-A', annelerin çocuklarına uyguladıkları disiplin yöntemlerini belirlemek amacıyla Akyıldız (2018) tarafından geliştirilen 'Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği' kullanılmıştır.

2.3.1. Genel Bilgi Formu

Çalışmada çocuklarla ilgili demografik bilgileri elde edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Genel Bilgi Formu kullanılmıştır. Aile ile ilgili ebeveyn öğrenim düzeyi, çocuk ile ilgili ise cinsiyet ve kardeş sayısına ilişkin sorular yer almaktadır.

2.3.2. Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik-İçtepisellik Ölçeği Form-A (KRISP)

Çalışma kapsamında okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel işlevlerini değerlendirmek amacıyla Wright (1971) tarafından geliştirilmiş olan Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik-İçtepisellik Ölçeği Form-A (KRISP) kullanılmıştır. KRISP-A formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Seçer, Çeliköz, Koçyiğit ve Kayılı (2010) tarafından yapılmıştır. Puanlayıcı güvenilirlikleri için okul öncesi eğitime devam eden 30 öğrenci iki ayrı gözlemci tarafından değerlendirilmiştir. Öğrencilerin A formuna yönelik tepki süresini değerlendirmede iki gözlemci arasında tepsi süresi için korelasyon .83 bulunurken, hata sayısında .78 olarak bulunmuştur. Testin güvenilirliğinin bir diğer göstergesi olarak, test tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. Bu amaçla okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 303 kişilik bir çalışma grubu seçilmiş ve ölçek iki hafta ara ile iki kez uygulanmış ve iki uygulama puanları arasındaki Pearson Momentler Korelasyon Katsayısı incelenmiştir. A formu için hata sayısı .74, tepki süresi .89 bulunmuştur. Aynı grup üzerindeki iki ayrı uygulama sonucu arasında pozitif yönde anlamlı ($p<.01$) düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, ölçeğin iki uygulama arasındaki tutarlılığın kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Form A için tepki süresine yönelik Spearman-Brown formülüyle hesaplanan korelasyon katsayısı .85, hata sayısı .71 bulunmuştur.

Ölçeğin iki alt boyutu vardır. Bunlar; Tepki Süresi ve Hata Sayısıdır. *Tepki Süresi*; araştırmaya katılan çocukların Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşünsellik İçtepisellik (KOÖDÇDİ) Ölçeği'nin her bir aşamasını cevaplamaya başladıkları andan itibaren doğru veya yanlış ilk cevabı verinceye kadar geçen süreyi saniye cinsinden ifade etmektedir. *Hata Sayısı*; araştırmaya katılan çocukların Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşünsellik İçtepisellik (KOÖDÇDİ) Ölçeği'nin her bir aşamasında doğru cevabı buluncaya kadar verdikleri yanlış cevapların toplamını ifade etmektedir.

Bu ölçeğin hata sayısı ve cevap verme süresi puanlarının tüm grubun ortancası ile bölme sistemine göre çocuklar hızlı doğrucu, yavaş doğrucu, hızlı yanlışçı ve yavaş yanlışçı olarak isimlendirilmektedir. Buna

göre; *Hızlı doğrucular*, Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik İçtepisellik ölçeğinde ortancanın altında hata yapıp ortancanın altında cevap verme süresine sahip olanlar. *Düşünseller (reflektifler)-Yavaş Doğrucular*; Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik-İçtepisellik ölçeğinde ortancanın altında hata yapıp ortancanın üstünde cevap verme süresine sahip olanlar. *İçtepiseller (İmpulsifler)-Hızlı Yanlışçılar*; Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik-İçtepisellik ölçeğinde ortancanın üstünde hata yapıp ortancanın altında cevap verme süresine sahip olanlar. *Yavaş Yanlışçılar*; Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik İçtepisellik ölçeğinde ortancanın üstünde hata yapıp ortancanın üstünde cevap verme süresine sahip olanlar olarak tanımlanmaktadır (Seçer ve ark., 2008).

2.3.3. Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği

Ebeveynlerin çocuklarına uyguladıkları disiplin yöntemlerini ve bu yöntemlerin sıklığını ve yaygınlığını belirlemek amacıyla Akyıldız (2018) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 62 maddeden oluşan ölçek, “Şiddet İçermeyen Disiplin”, “Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma”, “Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık”, “Şiddetli Fiziksel Saldırganlık”, “İhmal” ve “Gelişimi Destekleme” olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği’nin yapı geçerliğini saptamak amacıyla yapılacak açıklayıcı faktör analizi, çocukları 5-14 yaş aralığında olan 394 ebeveyn ile yürütülmüştür. Ölçeğin test tekrar test geçerliği çalışması için, geliştirilen ölçek 43 ebeveynle 4 hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Güvenirlik çalışmasında; ölçek geneli için Cronbach alfa katsayısı 0,85 olarak bulunmuş olup, alt boyutların Cronbach alfa katsayıları ise 0,61 ile 0,90 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirliği 0,88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları için yapılan analiz sonucunda korelasyon katsayıları, Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık alt boyutu ($r = ,83$), Gelişimi Destekleme alt boyutu ($r = ,85$), İhmal alt boyutu ($r = ,84$), Şiddetli Fiziksel Saldırganlık alt boyutu ($r = ,88$), Şiddet İçermeyen Disiplin alt boyutu ($r = ,85$), Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma alt boyutu ($r = ,89$) olarak bulunmuş olup tüm alt boyutlar için iki ölçüm arasındaki ilişkiler anlamlı bulunmuştur.

Ölçeğin alt boyutlarına ait örnek sorular şunlardır:

Şiddet İçermeyen Disiplin: Problem yaratan ortamdan uzaklaşmasını ve olup biteni düşünmesini istemek, bir şey yapmaya başlamasını veya bırakmasını söyleyerek problem yaratan davranışı engellemek, yanlış davrandığında göz yummak, ortamı veya koşulları değiştirerek problem yaratan davranışı engellemek, gibi davranışları içerir. *Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakmak*: Sosyal aktiviteleri yasaklamak, harçlığını vermemek veya azaltmak, televizyon seyretmesini veya İpad/telefon ile oynamasına izin vermemek / sevdiği bir şeyi yasaklamak, gibi davranışları içerir. *Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık*: Başka çocuklarla kıyaslamak, bağırarak, yokmuş gibi davranmak, alay etmek / dalga geçmek, eşyalarına zarar vermek veya zarar vermekle tehdit etmek, eline, koluna veya bacağına şaplak atmak, korktuğu kişiye (baba, dede, abi vb.) söylemekle tehdit etmek, gibi davranışları içerir. *Şiddetli Fiziksel Saldırganlık*: Yumruklamak veya sertçe tekmelemek, vücudunun herhangi bir yerine kızarıklık bırakacak şekilde vurmak, gibi davranışları içerir. *İhmal*: Sevgi, şefkat gibi duyguları açıkça göstermemek, doktora veya hastaneye ihtiyacı olduğunda götürmemek, onu farklı zamanlarda farklı kişilerin (akraba, komşu vb.) yanında yaşatmak, ihtiyacı olan yiyeceği aldığından emin olamamak, gibi davranışları içerir. *Gelişimi Destekleyen Disiplin*: Yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettirmek, bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlemek, neleri yapıp neleri yapamayacağını bilerek yaşına uygun görev ve sorumluluklar vermek, sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşmak, zaman ayırmak ve ortak etkinlikler yapmak, gibi davranışları içerir.

2.4. Verilerin Analizi:

Verilerin analizinde kullanılacak yöntemlerin belirlenmesi amacıyla öncelikle, Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği’nin alt boyutlarına ilişkin puanlarına uygulanan Shapiro Wilks testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Verilerin normal dağılım göstermesi için p değerlerinin 0,05’ten büyük olması gerekmektedir. Bulunan p değerinin 0,05’ten küçük olması verilerin normal dağılım göstermediğini ifade etmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2018). Bu nedenle çocukların bilişsel stilleri ve ebeveyn disiplin yaklaşımlarına ait verilerin analizinde parametrik olmayan test teknikleri kullanılmıştır. Çocukların cinsiyet ve kardeş durumunun ebeveyn disiplin yaklaşımlarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi, anne öğrenim düzeyinin ebeveyn disiplin yaklaşımlarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Ebeveyn disiplin yaklaşımlarının çocukların bilişsel stillerine farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

Tablo 1: Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Shapiro Wilks Analizi Sonuçları

	Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği						
	N	\bar{x}	SS	Min.	Max.	SW	P
Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık	218	80,00	101,31	,00	560,00	,754	,000*
Gelişimi Destekleme	218	686,60	151,43	201,00	850,00	,885	,000*
İhmal	218	51,50	67,19	,00	340,00	,764	,000*
Şiddetli Fiziksel Saldırganlık	218	10,05	39,06	,00	310,00	,280	,000*
Şiddet İçermeyen Disiplin	218	73,08	45,26	,00	159,00	,952	,000*
Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma	218	24,10	29,47	,00	110,00	,794	,000*

Tablo 1 incelendiğinde; Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği'nin alt boyutlarından ve toplamından elde edilen puanların normalden önemli düzeyde ($p<,01$) sapma gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği'ne ilişkin tüm puanların normal dağılım göstermediği söylenebilir. Bu nedenle bağımsız değişkenlere ilişkin ikili grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U Testi, bağımsız değişkenlere ilişkin üçlü grupların karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

Tablo 2: Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşüncelilik-İçtepiselik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Bilişsel İşlevler	N	\bar{x}	Min.	Max.
Yanıt Süresi	100	40,55	20,37	80,00
Hata Sayısı	100	3,3	,00	8,00

Tablo 2 incelendiğinde; Çocukların Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşüncelilik-İçtepiselik ölçeğine vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda öncelikle tepki süreleri ve hata sayıları belirlenmiştir. Bu çerçevede dört farklı bilişsel stile sahip çocuklar arasından her bir bilişsel stili temsilen 25'er çocuk belirlenmiştir. Farklı bilişsel stillere sahip 100 çocuğun yanıt süreleri ortalamasının 40,55 saniye; hata ortalamalarının da 3,3 olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çocuklar;

- ✓ 40,55 saniyenin üstünde cevap verip, 3,3 hatadan az hata verenler: Yavaş Doğrucu (Reflektifler),
- ✓ 40,55 saniyenin altında cevap verip, 3,3 hatadan daha fazla hata verenler: Hızlı Yanlışçı (İçtepisel-İmpulsifler),
- ✓ 40,55 saniyenin üstünde cevap verip, 3,3 hatadan daha fazla hata verenler: Yavaş Yanlışçı,
- ✓ 40,55 saniyenin altında cevap verip, 3,3 hatadan daha az hata verenler: Hızlı Doğrucu; şeklinde uygun kategorilere yerleştirilmişlerdir.

Okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile ebeveyn disiplin yaklaşımlarını değerlendirmeyi, etkileyen etmenlerini ortaya koymayı, farklı bilişsel stile sahip çocukların annelerinin ebeveynlik stillerini karşılaştırmayı amaçlayan araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmaktadır.

3. BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen çocukların cinsiyetlerine, kardeş durumuna göre, annelerin öğrenim düzeyine göre, annelerin uyguladıkları disiplin yaklaşımlarının çocukların bilişsel stillerine ilişkin sonuçlar Tablo 3 – Tablo 6 arasında yer almaktadır.

Tablo 3: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Ebeveyn Disiplin Yaklaşımlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımı	Cinsiyet	N	\bar{x}	SO	ST	U	P
Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık	Kız	118	66,39	101,76	12008,00	4987,00	,049*
	Erkek	100	96,14	118,63	11863,00		
Gelişimi Destekleme	Kız	118	677,72	104,17	12292,50	5271,50	,175
	Erkek	100	697,08	115,79	11578,50		
İhmal	Kız	118	50,79	113,06	13340,50	5480,50	,362
	Erkek	100	52,35	105,31	10530,50		

Şiddetli Fiziksel Saldırganlık	Kız	118	11,79	111,61	13169,50	5651,50	,349
	Erkek	100	7,99	107,02	10701,50		
Şiddet İçermeyen Disiplin	Kız	118	63,12	95,78	11302,00	4281,00	,000*
	Erkek	100	84,84	125,69	12569,00		
Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma	Kız	118	20,91	102,77	12127,00	5106,00	,081
	Erkek	100	27,87	117,44	11744,00		

Tablo 3 incelendiğinde; çocukların cinsiyetine göre ebeveyn disiplin yaklaşımları ölçeği alt boyutlarına ilişkin sonuçlar görülmektedir. Kız ve erkek çocuklar arasında Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği'nin 'Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık' ve 'Şiddet İçermeyen Disiplin' alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmaktadır ($p<,05$). Ölçeğin 'Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık' boyut puan ortalamalarına bakıldığında; erkek çocukların ($\bar{x} = 96,14$) puan ortalamalarının kızlardan yüksek olduğu, dolayısıyla anneleri tarafından kızlara göre daha fazla duygusal ve fiziksel saldırganlığa maruz kaldıkları görülmektedir. Yine aynı şekilde ölçeğin 'Şiddet İçermeyen Disiplin' alt boyutunda puan ortalamalarının erkek çocuklar ($\bar{x} = 84,80$) lehine olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4: Çocukların Kardeş Durumuna Göre Ebeveyn Disiplin Yaklaşımlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımı	Kardeş Sayısı	N	\bar{x}	SO	ST	U	P
Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık	Kardeşi Yok	48	69,83	106,49	5111,50	3935,50	,708
	Kardeşi Var	170	82,88	110,35	18759,50		
Gelişimi Destekleme	Kardeşi Yok	48	748,06	138,55	6650,50	2685,50	,000*
	Kardeşi Var	170	669,25	101,30	17220,50		
İhmal	Kardeşi Yok	48	47,89	105,35	5057,00	3881,00	,603
	Kardeşi Var	170	52,52	110,67	18814,00		
Şiddetli Fiziksel Saldırganlık	Kardeşi Yok	48	6,54	102,59	4924,50	3748,50	,133
	Kardeşi Var	170	11,04	111,45	18946,50		
Şiddet İçermeyen Disiplin	Kardeşi Yok	48	76,89	114,80	5510,50	3825,50	,509
	Kardeşi Var	170	72,01	108,00	18360,50		
Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma	Kardeşi Yok	48	30,18	124,11	5957,50	3378,50	,064
	Kardeşi Var	170	22,38	105,37	17913,50		

Tablo 4 incelendiğinde; çocukların kardeş durumuna göre Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği alt boyutlarına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Kardeşi olup olmama durumu açısından Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği'nin 'Gelişimi Destekleme' alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<,05$). Ölçeğin 'Gelişimi Destekleme' alt boyut puan ortalamalarına bakıldığında kardeşi olmayan çocukların ($\bar{x} = 748,06$) lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Çocukların Anne Öğrenim Düzeyine Göre Ebeveyn Disiplin Yaklaşımlarına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımı	Anne Öğr. Düzeyi	N	\bar{x}	SO	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık	İlköğretim	62	71,48	124,37	2	4,992	,082	
	Lise	91	56,90	101,82				
	Üniversite / Yüksek Lisans	65	56,71	106,06				
Gelişimi Destekleme	İlköğretim	62	740,92	120,64	2	2,714	,257	
	Lise	91	688,75	105,32				
	Üniversite / Yüksek Lisans	65	693,54	104,73				
İhmal	İlköğretim	62	41,40	127,89	2	9,974	,007*	1-3
	Lise	91	26,55	108,87				
	Üniversite / Yüksek Lisans	65	22,91	92,85				
Şiddetli Fiziksel Saldırganlık	İlköğretim	62	,0000	108,15	2	,673	,714	
	Lise	91	,0000	108,23				
	Üniversite / Yüksek Lisans	65	,6286	112,58				

Şiddet İçermeyen Disiplin	İlköğretim	62	75,80	114,88	2	3,658	,161
	Lise	91	65,17	114,77			
	Üniversite /	65	63,77	96,98			
	Yüksek Lisans						
Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma	İlköğretim	62	21,36	106,92	2	1,130	,568
	Lise	91	21,52	114,67			
	Üniversite /	65	20,65	104,72			
	Yüksek Lisans						

Tablo 5 incelendiğinde; annelerin öğrenim düzeylerine göre Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeği'nin 'İhmal' alt boyutunda anne öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<,05$). Ölçeğin 'İhmal' alt boyut puan ortalamalarına bakıldığında ilköğretim mezunu olan ebeveynlerin puan ortalamalarının ($\bar{x} = 41,40$) diğerlerinden belirgin biçimde yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 6: Ebeveyn Disiplin Yaklaşımlarına Göre Çocukların Bilişsel Stilllerinin İncelenmesi Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Disiplin Yaklaşımı	Bilişsel Stilller	N	\bar{x}	SO	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık	Yavaş Doğrucu	25	60,64	55,78	3	11,928	,008*	1-4
	Hızlı Yanlıştır	25	91,68	64,06				2-3
	Hızlı Doğrucu	25	51,24	43,52				3-4
	Yavaş Yanlıştır	25	38,36	38,64				
Gelişimi Destekleme	Yavaş Doğrucu	25	718,52	51,44	3	5,451	,142	
	Hızlı Yanlıştır	25	744,00	60,32				
	Hızlı Doğrucu	25	654,28	41,40				
	Yavaş Yanlıştır	25	697,08	48,84				
İhmal	Yavaş Doğrucu	25	29,44	52,16	3	2,349	,503	
	Hızlı Yanlıştır	25	23,28	48,10				
	Hızlı Doğrucu	25	25,72	45,02				
	Yavaş Yanlıştır	25	37,52	56,72				
Şiddetli Fiziksel Saldırganlık	Yavaş Doğrucu	25	,3600	51,02	3	1,021	,796	
	Hızlı Yanlıştır	25	,3600	51,02				
	Hızlı Doğrucu	25	,0000	49,00				
	Yavaş Yanlıştır	25	,1600	50,96				
Şiddet İçermeyen Disiplin	Yavaş Doğrucu	25	65,00	48,12	3	7,261	,064	
	Hızlı Yanlıştır	25	87,48	63,40				
	Hızlı Doğrucu	25	54,32	42,36				
	Yavaş Yanlıştır	25	63,56	48,12				
Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma	Yavaş Doğrucu	25	23,48	55,52	3	9,405	,024*	1-3
	Hızlı Yanlıştır	25	30,32	61,14				2-3
	Hızlı Doğrucu	25	13,16	37,88				
	Yavaş Yanlıştır	25	17,76	47,46				

Tablo 6 incelendiğinde; ebeveyn disiplin yaklaşımlarına göre çocukların bilişsel stillerinin ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları yer almaktadır. Ebeveyn Disiplin Yaklaşımları Ölçeğinin 'Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık' alt boyutunda ve 'Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma' alt boyutunda çocukların bilişsel stilleri açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<,05$). Ölçeğin 'Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık' alt boyutunda puan ortalamalarına bakıldığında Hızlı Yanlıştır (İçtepesel-İmpulsifler) çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 91,68$) diğer gruplardaki çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ölçeğin 'Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma' alt boyutunun puan ortalamalarına bakıldığında Hızlı Yanlıştır (İçtepesel-İmpulsifler) çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 30,32$), diğer gruplardaki çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların bilişsel stillerinin ve ebeveyn disiplin yaklaşımlarının belirlenmesi, etkili olabilecek etmenlerin ortaya konması, farklı bilişsel stile sahip çocukların ebeveyn yaklaşımları açısından karşılaştırılmasıdır.

Yapılan analizler sonucunda; çocukların cinsiyetine göre ebeveyn disiplin yaklaşımlarında anlamlı derecede farklılık görülmüştür. Ölçeğin 'Duygusal ve Fiziksel Şiddet' ve 'Şiddet İçermeyen Disiplin' alt boyutlarında erkek çocukların lehine tabloda bir artış görülmüştür. 'Duygusal ve Fiziksel Şiddet' boyutunda erkek çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 96,14$), 'Şiddet İçermeyen Disiplin' boyutunda da erkek çocukların puan ortalamaları ($\bar{x} = 84,84$) daha yüksek çıkmıştır. Çıkan sonuçlarda boyutlar arasında bir çelişki gibi görünse de aslında annelerin disipline yönelik algılarıyla ilgili olduğu düşünülebilir. Literatür incelendiğinde geçmiş çalışmaların bazılarında da erkek çocukların bedensel cezalandırma içeren disiplin yöntemlerine daha fazla maruz kaldıkları görülmektedir (Özmert, 2006). Ebeveynlerin, çocuklarını disipline etmek amacıyla uyguladıkları duygusal ve fiziksel saldırganlık içeren yöntemleri, kız çocuklarına nazaran erkek çocuklarında daha fazla kullandıkları saptanmıştır. (Akyıldız, 2018).

Çocukların kardeş sahibi olma durumuna göre ebeveyn disiplin yaklaşımlarının bazı alt boyutlarında anlamlı derecede farklılık görülmüştür. Ölçeğin 'Gelişimi Destekleme' alt boyutunda tek çocuk olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 748,06$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Tek çocuğa sahip olmak, annelerin tüm ilgilerinin ve zamanlarının çocuğa yönetmesi, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekler niteliktedir. Literatürde konuyla ilgili yapılan araştırmalarda bu çalışmada elde edilen sonuçları destekleyici şekilde kardeş sayısının fazla olduğu ailelerden gelen çocukların gelişimlerinin daha az desteklendiği saptanmıştır (Bekçi, 2006; Yenibaş, 2002). Karabulut (2018) yapmış olduğu çalışmasında, kardeş sayısının artması anne ve babanın disiplin davranışlarında farklılığa sebep olduğunu ifade etmiştir. Tazeoğlu (2011) yapmış olduğu çalışmada, annelerin uygulamış oldukları disiplin yöntemlerinin ailedeki çocuk sayısına göre farklılaştığı yönündedir.

Çocukların anne öğrenim düzeylerine göre ebeveyn disiplin yaklaşımları alt boyutları arasında anlamlı derecede farklılık görülmüştür. Ölçeğin 'İhmal' alt boyutunda ebeveyni ilköğretim mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 41,40$), lise veya üniversite mezunu olan ebeveynlerinkinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Anne öğrenim düzeyinin yüksek olması, çocuğa karşı hangi disiplin yöntemlerini, tutum ve davranışlarını sergilemesi gerektiği konusunda farkındalığı yüksektir. Benimsemiş olduğu olumlu disiplin rolünü ve bu rolü ile ilgili farkındalığı da yüksektir. Karabulut (2018) ebeveynlerin ihmalcı davranışlarını incelediği araştırmasında, anne babaların eğitim düzeyi arttıkça çocuklarına karşı ihmalcı davranışlarının azaldığını belirtmiştir. İnci ve Duman (2014) ebeveynlerin eğitim düzeyi düştükçe çocukların ihmal ve istismara uğrama oranlarının arttığını bulmuşlardır. Tazeoğlu (2011) anne babaların kullandıkları disiplin yöntemlerini incelediği çalışmasında, eğitim düzeyi düşük olan annelerin disiplin yöntemlerinin farklılaştığı, daha fazla fiziksel şiddet içeren disiplin yöntemini tercih ettikleri ifade edilmiştir. Akyıldız (2018) yapmış olduğu çalışmasında, lise ve üniversite mezunu ebeveynlerin ilkökul ve ortaokul mezunu ebeveynlere göre gelişimi destekleyici yöntemleri daha fazla uyguladıklarını saptamıştır.

Çocukların bilişsel stillerine göre ebeveyn disiplin yaklaşımları alt boyutları arasında anlamlı derecede farklılık görülmüştür. Ölçeğin 'Duygusal ve Fiziksel Saldırganlık' alt boyutunda puan ortalamalarına bakıldığında Hızlı Yanlıştır (İçtepisel-İmpulsifler) çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 91,68$), diğer gruptaki çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ölçeğin 'Ayrıcalıklardan Mahrum Bırakma' alt boyutunun puan ortalamalarına bakıldığında Hızlı Yanlıştır (İçtepisel-İmpulsifler) çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x} = 30,32$) ,diğer gruptaki çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Anne babanın davranışlarının çocuğa olan etkisi ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında; Ucur (2005) yaptığı araştırmasında ailelerin benimsedikleri disiplin ve aile içi etkileşimin çocukların bilişsel işlevlerdeki performansları üzerinde anlamlı farklılıklar yaratabildiği belirtmiştir. Doğan (2013) yapmış olduğu araştırmasında ebeveynin fiziksel cezalandırma davranışı arttıkça çocuğun hata sayısının arttığını belirtmiştir. Akduman (2010), annelerin çocuklarına uygun olmayan davranışını azaltıp uygun davranışını artırmak amacıyla kızma, vurma, kulak çekme gibi fiziksel cezalandırma ve sevdiği şeyleri yasaklama, parka çıkarmama gibi mahrum bırakma disiplin yöntemlerini kullandıklarını göstermiştir. Eroğlu ve Deretarla Gül (2019), tarafından yapılan çalışmada, annelerin çocukların olumsuz davranışları karşısında saldırganlık davranışlarına yönelik olarak kızma, tehdit etme, bağırma gibi sözel disiplin; mahrum ve maruz bırakma gibi ceza; ve vurma, dövme şeklinde ortaya çıkan fiziksel disiplin yöntemlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kurniasih ve Hastuti (2017) tarafından yapılan araştırmada, çocukları istenmeyen bir davranış sergilediğinde annelerin "sevdiği şeyi veya oyun oynamasını yasaklamak" gibi çocuklarını ayrıcalıklarından mahrum etmeyi etkili bir disiplin yöntemi olarak gördüğünü, çocuğun yanlış davranışının sonuçlarını bu şekilde görebileceğini düşündüğünü göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- ✓ Ebeveynlerin çocukların yaş ve gelişim dönemlerini bilip, ilgi ve ihtiyaçlarına göre çocuklarına uygun disiplin ve tutum sergilemeli,
- ✓ Ebeveyn ve çocuklar arasındaki iletişimi kuvvetlendirmek ve anne-babaların ebeveynlik becerilerini desteklemek ve geliştirmek adına eğitimler verilmeli,
- ✓ Ebeveynlere, annelerin çocuklarının ihtiyaçlarını nasıl belirleyebileceklerini ve olumsuz tutumlara yönelmeden bu ihtiyaçları nasıl karşılayacaklarını bilmelerine yardımcı olmak için eğitimler verilmeli,
- ✓ Fiziksel ve duygusal şiddete ve ihmale yol açan durumların yaygınlığı, sıklığı ve niteliği saptanmalıdır. Ebeveynlere çocuklarını disipline etmek konusunda alternatif yollar öğretilmeli,
- ✓ Ebeveynlere çocuklarını disipline etmek konusunda alternatif yollar öğretilmesi büyük önem kazanmaktadır. Yerel yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler, Bakanlıklar (Meb, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı) ebeveynlerin desteklenmesi için gerekli destekleri sağlamalı,
- ✓ Bilişsel temponun düşümsellik yönünde daha aktif ve yeterli gelişebilmesi için planlı ve öğrenme metotlarının etkin kullanıldığı programlar eşliğinde eğitim verilmesi gereklidir. Bu bağlamda özellikle okul öncesi öğretmenlerine etkili öğrenme metotları ve hazırlayıcı aktiviteler planlama ile ilgili hizmetiçi eğitimler verilebilmeli,
- ✓ Anne babalar çocukların buldukları bilişsel düzey hakkında bilgi sahibi olmalı ve çocuklardan bilişsel düzeylerine uygun davranışlar beklenmeli,
- ✓ Okul öncesi dönemdeki çocuklara Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşüncelilik-İçtepissellik Ölçeği uygulanarak impulsif çocukların erken dönemde tespit edilip, müdahale programları uygulanarak bu çocukların dezavantaj konumundaki bilişsel stillerindeki farklılıkları avantaja çevrilerek gelişimlerine katkı sağlayacak şekilde bir düzenlemeler yapılmalı,
- ✓ Özellikle annelerin eğitim düzeylerinin bilişsel tempoyu etkilediği bulgusu göz önünde bulundurularak, öğretmenler aracılığıyla eğitim düzeyi düşük olan anne babalar başta olmak üzere, aile eğitimleri yapılarak konuyla ilgili farkındalık sağlanabilmeli,
- ✓ Çocukların bilişsel stillerini geliştirmeye yönelik anne baba eğitimleri gerçekleştirilmeli, bu konuda yazılı ve görsel medya pay sahibi olmalı,
- ✓ Eğitim müfredatında farklı kültür çocukları göz önünde bulundurularak çocukların bilişsel stillerine katkı sağlayacak etkinliklere sıklıkla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akça, F. ve Yaman, B. (2009). Okul yöneticilerinin problem çözme davranışlarını etkileyen faktörleri incelemeye yönelik bir çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), s.:767-780.
- Akçınar, B. Ve Baydar, N. (2018). Erken çocuklukta anne davranışlarının dışsallaştırma davranış problemleri ile ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (66), 454-470.
- Akduman, G. G. (2010). Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin uyguladıkları disiplin yöntemlerinin çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27.
- Akyıldız, C. (2018). Ebeveyn disiplin yaklaşımları ölçeği geliştirme çalışması. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bekçi, B. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Berzenski, S.R., & Yates, T.M. (2013). Preschoolers' emotion knowledge and the differential effects of harsh punishment. *Journal of Family Psychology*, 27(3), 463-472.
- Bilgin, A., Kartal, H. (2009). Anne-babaların kız ve erkek çocuklarına uyguladıkları şiddet içermeyen disiplin tekniklerinin türleri ve sıklıkları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 71-79.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Clement, M.E., Chamberland, C. (2007). Physical violence and psychological aggression towards children: Five year trends in practices and attitudes from two population surveys. *Child Abuse Neglect*, 31, 1001-11.
- Çağdaş, A. (1997). İletişim dilinin 4-5 yaş çocuklarının sosyal gelişimine etkileri. *Doktora Tezi*, Konya.
- Deniz, Ü. (2011). Çocuklarda olumlu davranış kazandırma. *Standard*, S. 585, s. 86-95.
- Doğan, E. (2013). Okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, E. Ve Deretarla GÜL, E. (2019). Annelerin kullandıkları disiplin yöntemlerinin çocukların bakış açısıyla incelenmesi. *Presented at the VIth International Eurasian Educational Research Congress*, Ankara.
- İnci, Y. ve Duman, A. (2014). Çocuğa yönelik şiddetin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları: Erzurum ili örneği. *Journal of International Social Research*, 7(31), s.:524-536.
- Gülterler, D. (2007). Anne babaların uyguladıkları disiplin yöntemlerinin çocukların disiplin, içselleştirme, sosyal yeterlik ve bilişsel olgunlaşma sorunları ile ilişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Karabulut, A. G. (2018). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş çocukların sosyal becerileri ile ebeveynlerinin ihmalcı davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Marmara Üniversitesi.
- Kartal, H., Bilgin, A. (2009). Anne-babaların kız ve erkek çocuklarına uyguladıkları psikolojik saldırganlık davranışları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8):230-41.
- Kerr, D.C.R., Lopez, N.L., Olson, S.L., Sameroff, A.J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *J Abnorm Child Psych*, 32(4), 369-83.
- Kircaali-İftar, G. (2005). How do Turkish mothers discipline children? An analysis from a behavioural perspective. *Child: Care, Health & Development*, 31 (2), 193-201.
- Kurniasih, N. ve Hastuti, D. (2017). Effect of Mother's Discipline Parenting Pattern on Discipline Character of Kindergarten Children. *Journal of Child Development Studies*. 2(1), p.:23-34.
- Kutlu, L., Batmaz, M., Bozkurt, G. (2007). Annelere çocukluklarında uygulanan ceza yöntemleri ile çocuklarına uyguladıkları ceza yöntemleri arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 22-29.
- LeCuyer, E.A., Christensen, J.J., Kearney, M.H., & Kitzman, H.J. (2011). African American mothers' self-described discipline strategies with young children. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 34, (144-162).
- Özmert, N. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi- 3 derleme. *Aile, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, s.:201-273.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., ve Yaşa, S. (2008). Okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel stillerine göre ahlaki ve sosyal kural anlayışları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, s.:561.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., Koçyiğit, S. & Kayılı, G. (2010). SocialSkills and Problem Behaviours of Children with Different Cognitive Styles. *WhoAttend Preschool Education*, 20(1), s.:91-98.
- Simons, D. A., & Wurtele, S.K. (2010). Relationships between parents' use of corporal punishment and children's endorsement of spanking and hitting other children. *Child Abuse and Neglect*, 34, 639-646.
- Snyder, J., Cramer, A., Afrank, J., & Patterson, G.R. (2005). The contributions of ineffective discipline and parental hostile attributions of child misbehavior to the development of conduct problems at home and school. *Developmental Psychology*, 41 (1), 30-4.
- Stoolmiller, M., & Snyder, J. (2004). A multilevel analysis of parental discipline and child antisocial behavior. *Behavior Therapy*, 35, 365-402.

- Şimşek, F., Ulukol, B., ve Bingöler, B. (2004). Çocuk İstismarına Disiplin Penceresinden Bakış. *Adli Bilimler Dergisi*, 3 (1), 47 – 52.
- Tazeoğlu, S. (2011). Çocukların benlik algıları, davranış sorunları ve ana-babaların kullandıkları disiplin yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yenibaş, R. (2002). Aile içi istismarın ergenin umutsuzluk düzeyi ile ilişkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Wright, J. C. (1971). KRISP (Kansas Reflection-Impulsivity Scale for Preschoolers). University of Kansas, Lawrence.

